

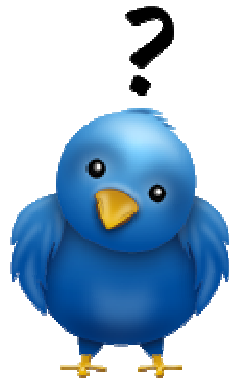
Själens ABC

Susanne Rolfner Suvanto

Omvårdnadsinstitutet

Själen ABC

Hur ser din bild ut? Om jag säger den äldre!

Själen ABC

1. Kvinna
2. Ganska gammal
3. Svårt att gå – rollator
4. Glad, snäll kanske lite ledsen
5. Mormor

Själen ABC

Supermormor eller super mormor?!

Riv 65-årsgränsen och rädda liv.

Själen ABC

Hur ser din bild ut? Om jag säger "en människa med psykisk ohälsa"!

?

Äldre och psykisk ohälsa

- Två bilder – synsättet har förändrats över tid

1. Det kan vara vem som helst
2. Man   **Kvinna**
3. Ålder – mitt i livet   **Ung**
4. Det syns på honom   **Skadar sig själv**
5. (Farlig?)   **(Världen är farlig?)**

Äldre och psykisk ohälsa

Synen på äldre och på psykisk ohälsa påverkar
vårt handlande

Äldre och psykisk ohälsa

Stigma + Ålderism = Diskriminering

Äldre och psykisk ohälsa

- Paradox
- Samverkan
- Synsätt
- Mellan äldreomsorg och psykiatri

Äldre och psykisk ohälsa

- Vem, vad – talar vi om?

Äldres psykiska ohälsa

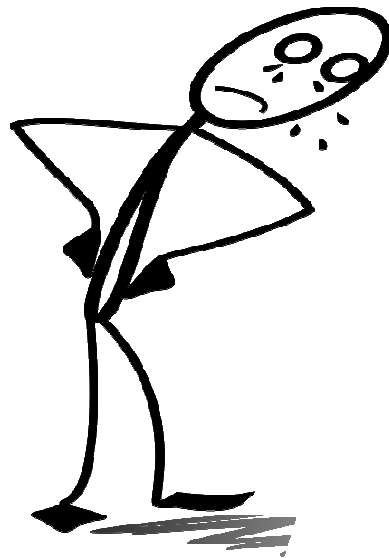
- Att drabbas i samband med åldrandet
- Att åldras med psykiska ohälsa
- Att ha en demenssjukdom och annan psykisk ohälsa
- Att upplevt trauma och åldras

Äldres psykiska ohälsa

- Depression, ångest är mycket vanligt
- Kopplat till allvarliga fysiska tillstånd och vice versa
- ”Lågmälda symtom”, exekutiva och kognitiva svårigheter, irritabilitet m m
- Åldersfärgning; läkemedel, konkurrerande svårigheter

Äldres psykiska ohälsa

- Viktigt att det tas på allvar
- Att insatser krävs på basis av psykisk ohälsa
- Kan förväxlas med beroendesjukdom, demenssjukdom, neuropsykiatriska tillstånd, PTSD

Äldres psykisk ohälsa

- Psykossjukdomar, affektiva sjukdomar, tvång, neuropsykiatriska funktionsvariationer
- Begränsad forskning och kunskap
- Erfarenheter av utsatthet, socioekonomiska svårigheter, läkemedelspåverkan
- Förkortad förväntad livslängd

Äldres psykiska ohälsa

- Debut kan ske i hög ålder – vanföreställningar, hallucinationer
- Kan bero på många saker – en del av en demenssjukdom (BPSD), konfusion, läkemedel, Parkinson (ökad risk för demens), isolering, sensorisk deprivation

Äldres psykiska ohälsa

- Demenssjukdom ...

Äldres psykiska ohälsa

- Trauma; PTSD, LOSS
- REAKTIVERING
- Mardrömmar
- Återupplevelse

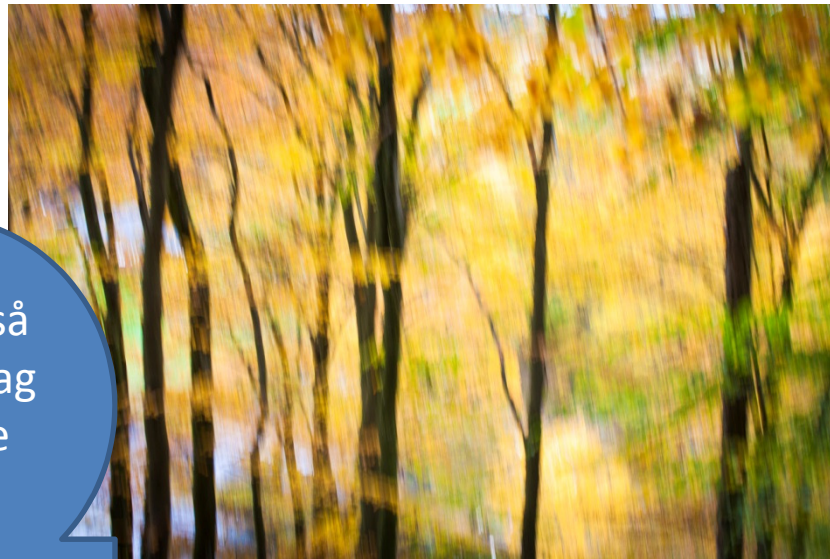

Att minnas kriget

Barndomsminnen

Jo, du vet, då
försvann han
och kom aldrig
tillbaka

Det var så
mycket jag
drömde
om då

Äldres psykiska ohälsa

- Fler kroniska sjukdomar, mer psykofarmaka, sämre självupplevd hälsa (Petkus, Gum, King-Kallimanis & Wetherell, 2009)
- Större svårigheter hantera åldersrelaterade besvär/sjukdomar (Shiraz & Shmotkin, 2008)
- Högre förekomst av PTSD, depression, ångest, somatisering (Amir & Lev-Wiesel, 2003)
- PTSD kan fortgå under livet och även reaktiveras i samband med åldrandet (Lindman, Port, Engdahl & Frazier, 2001)

Äldres psykiska ohälsa

- Suicid

Att inte längre vilja leva

- Självmord är vanligare bland äldre i de flesta industrialiserade länder
- Självmordstalen i Sverige har sjunkit i de flesta åldersgrupper utom bland de yngsta och äldsta
- Ovanligt att psykiskt friska äldre tappar livsmodet – även ovanligt i ett slutstadiet av cancer

Äldres psykiska ohälsa

- Äldre som tar sitt liv har inte sällan kort före varit på besök hos sin läkare
- En inte så liten andel har på något sätt kommunicerat sitt självmord

Äldres psykiska ohälsa

- **Myter måste avtäckas**

Risikfaktorer

- Smärta
- Problem i familjelivet
- Depression
- Alkohol
- Manligt kön
- Ensamhet, att bli ensam

Själen ABC

- Varför vill du leva?

Den existentiella dimensionen

Själen ABC

Förundran för livet

Själen ABC

RIV 65 årsgränsen och rädda liv

